

HOCALI KATLIAMI'NIN 23. YILDÖNÜMÜ

Cemre Dilay BOZTEPE

Dilay BOZTEPE, AVİM

Dağlık Karabağ 1923ten beri Ermeni nüfusunun Azeri nüfusundan fazla olduğu, Azerbaycana bağlı özerk bir bölgedir. Stratejik bir konuma sahip olan bu bölge üzerinde, bölge Azerbaycana ait olsa da, Ermeniler yıllardır hak iddia etmektedir. 1980li yılların sonlarına doğru glasnost (açıklık), perestroika (yeniden yapılanma) politikaları sonucu Ermeniler Karabağın Ermenistana ait olduğunu iddia ederek ayaklanma çıkarmışlardır. 1987 yılından itibaren sistematik bir şekilde Azeriler, Ermeniler tarafından Dağlık Karabağdan sürülmüşlerdir. 1988 yılında Ermenistan, Karabağın kendisine bağlanması için Moskovada bir takım görüşmelerde bulunmuştur. Her geçen gün artarak gelişen Ermenistandaki protestolar sonucu çoğunluğu Ermenilerden oluşan Yukarı Karabağ Konseyi, Karabağın Azerbaycandan ayrılıp Ermenistana bağlanması yönünde karar almıştır. Karar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) tarafından tanınmamış ve Karabağın Azerbaycanda kalmasına karar verilmiştir.

SSCBnin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan iki devlet arasındaki Karabağ sorunu tırmanmaya başlamıştır. 1991 Kasımında Azerbaycan, Karabağın özerklik statüsünü kaldırmış ve bölgeyi doğrudan kendi merkezi idaresine bağlamıştır. Bu karar Ermeniler tarafından kabul edilmemiş ve 6 Ocak 1992de Yukarı Karabağ Konseyi bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu olay taraflar arasındaki çatışmaları savaşa dönüştürmüştür. Karşılıklı saldırılar sonucu pek çok sivil Azeri ve Ermeni vatandaş hayatını kaybetmiştir.

Karabağ, Hocalı üzerinden Ermenistana bağlanmaktadır. Bölgedeki tek havaalanına sahip olması da Hocalı kentinin önemini arttırmıştır. 25 Şubat gecesi Ermeni askerleri, Rus ordusunun da desteğiyle Hocalıya girmiş ve silahsız Azerbaycan halkını ve askerlerini katletmiştir. Resmi rakamlara göre saldırıda 106sı kadın, 63ü çocuk, 70i yaşlı toplam 613 kişi katledilmiş; 76sı çocuk 487 kişi ağır yaralanmış, işkenceye maruz kalan 1.275 kişi esir alınmıştır. Esir alınanlardan 150 Azerbaycan Türkü hâlen kayıptır. Gayriresmî rakamlara göre ise katledilen Azerbaycanlı sayısı 1.300, yaralı sayısı 1.000in üzerindedir. Katliam nedeniyle 25 çocuk hem öksüz hem yetim, 130 çocuk da öksüz veya yetim kalmıştır.[1] İnsan Hakları İzleme Örgütünün raporuna göre, Hocalı Katliamı Karabağ Savaşının en büyük kıyımlarından biri olarak tarihte yerini almıştır[2]. 1993 yılının sonunda Azerbaycan nüfusunun çoğunlukta olduğu Karabağdaki son şehir olan Şuşa ve Kelbecer Rayonları da

Ermeni işgali altındaki Dağlık Karabağ bölgesinin kontrolü altına girmiştir.

Rusya ve Türkiye'nin de bu soruna müdahil oluşu Karabağı uluslararası gündeme taşımıştır. 1992de Karabağ sorununu barışçıl yollardan çözmek için Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından, Türkiye'nin de içinde yer aldığı AGİT Minsk Grubu kurulmuştur. Günümüzde de faaliyetlerine devam eden bu grup halen soruna bir çözüm üretememiştir.

Hocalı katliamında Ermeni kuvvetleri içinde bulunan şu anki Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyanın araştırmacı-yazar Thomas de Waale Hocalı hakkında verdiği cevap dikkate değerdir: Azeriler hep şunu düşündüler, Ermeniler masum insanlara el kaldırmazlar... Bunu kırmak lazımdı, öyle de oldu. O çocukların [Ermeni milisler] arasında Sumgayitten, Baküden [şiddetten] kaçanlar olduğunu da dile getirmek lazım. Hocalıda sivil nüfus vardı. Ama füze siville askeri ayıramıyor ki, gözü yok bunun. Bir etnik temizlik vardı burada, başka türlü de olamazdı. Ama bu metodu biz yaratmadık. Onlar yarattı; Gadrut ve Şuşi bölgelerini bizim insanlarımızdan arındırmaya kalktıklarında yarattılar.[3] Böylece Sarkisyan, sivil halkın bile bile öldürüldüğünü belirtip Karabağda yaşayan Azerbaycanlılara etnik temizlik yapıldığını kabul etmiştir. Bu, 1948 tarihli BM Genel Kurulunda kabul edilen Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinde yer alan, soykırım suçunun tanımlandığı 2. Maddedeki millî, etnik, ırkî veya dinî bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya yönelik olarak işlenen fiillerden[4] birini oluşturmaktadır. 1915 olaylarının soykırım olduğunu iddia eden Ermenistan, şimdiki cumhurbaşkanının beyanlarının hilafına, 1992 yılında Azerbaycanlılara etnik temizlik yaptığını kabul etmemekte, bunun bir soykırım olmadığını belirtmekte ve böylece kendisiyle çelişmektedir.

Yukarı Karabağ bölgesinin Azerbaycana bağlı olduğu ve Ermeniler tarafından işgal edildiği Birleşmiş Milletler tarafından da kabul edilmiştir. Ermenilerin Yukarı Karabağı işgal etmesinin ve bölgedeki Azerbaycanlıları tamamen sürmesinin ardından, BM Güvenlik Konseyi dört ayrı karar almıştır. Bu kararlardan ilki, 30 Nisan 1993 tarihlidir. 822 sayılı bu kararda, bölgedeki devletlerin toprak bütünlüğüne ve egemenlik yetkisine saygı duyulması gerektiği, uluslararası sınırların kuvvet kullanma yoluyla değiştirilemeyeceği ve Ermeni birliklerinin Yukarı Karabağda işgal ettikleri Kelbecer ve diğer bölgelerden geri çekilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. BM Güvenlik Konseyi 29 Temmuz 1993 tarihli ve 853 sayılı ikinci kararında da 822 sayılı karara atıf yapmış, Ermeni birliklerinin Yukarı Karabağda işgal ettikleri Ağdam ve diğer bölgeleri terk etmeleri çağrısında bulunmuştur. BM Güvenlik Konseyi, konuyla ilgili olarak 874 ve 884 sayılı iki karar daha almıştır. 14 Ekim 1993 tarihli olan 874 sayılı kararda, taraflar doğrudan görüşmelere çağrılırken 12 Kasım 1993 tarihli ve 884 sayılı kararda ise önceki BM Güvenlik Konseyi kararlarına atıf yapılarak Ermeniler tarafından Azerbaycan topraklarında gerçekleştirilen işgal kınanmış ve Ermenistanın Yukarı Karabağdaki Ermenilere yaptığı yardıma son vermesi istenmiştir. Ayrıca Ermenistandan, Yukarı Karabağ Ermenileri üzerindeki etkisi dikkate alınarak BM Güvenlik Konseyi kararlarını hayata geçirmesi talep edilmiştir.[5]

Azerbaycan topraklarının yüzde 14ünü oluşturan Karabağ, çevredeki diğer Azerbaycan topraklarıyla birlikte (Azerbaycan topraklarının %20si) halen Ermeni güçlerinin işgali altındadır.

[1] İHH (2014): 22. Yıldönümünde Hocalı Katliamı. İnsani Yardım Vakfı. Şubat. İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. İstanbul. s. 8.

[2] Human Rights Watch (1994): Azerbaijan: Seven Years of Conflict in Nagorno-Karabakh. Helsinki. s. 6.

[3] Koptaş, Robert (28.02.2013): Hocalı Sorumluluğu. Agos. < <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/4434/rober-koptas-yazdi-hocali-sorumlulugu.>>

[4] Özarslan, Bahadır Bumin (2014): Soykırım Sucunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi Açısından Hocalı Katliamı. Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Ana Bilim Dalı. s. 194.

[5] İbid. S. 191-192

Fotoğraf: Lahey'deki Hocalı Katliamı Anıtı, Hollanda

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: BOZTEPE, Cemre Dilay. 2026. "HOCALI KATLIAMI'NIN 23. YILDÖNÜMÜ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 23. Şubat 25. Erişim Nisan 16, 2026. <https://www.avimbulten.org/public/tr/Yorum/HOCALI-KATLIAMI-NIN-23-YILDONUMU>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır